

Mreža za mlade
Crne Gore

Pojmovnik omladinske politike

Definisanje pojmova i aktera
omladinske politike u Crnoj Gori

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO JAVNE UPRAVE

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

CZIP

Naziv publikacije:
POJMOVNIK OMLADINSKE POLITIKE
Definisanje pojmova i aktera omladinske politike u Crnoj Gori

Izdavač:
Mreža za mlade Crne Gore

Autori:
Andrijana Radović
Miloš Marković

Lektura:
Jovana Vulević

Dizajn i štampa:
DOO Studio Branko Podgorica

Tiraž:
300

*** I izdanje**

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna biblioteka Crne Gore, Cetinje

ISBN 978-9940-8854-0-3
COBISS.CG-ID 22693892

Pojmovnik je izrađen u okviru projekta „Mladi u fokusu društva“, koji realizuje Mreža za mlade Crne Gore. Projekat je podržan od strane Centra za građansko obrazovanje (CGO) u okviru programa „OCD u Crnoj Gori – od osnovnih usluga do oblikovanja politika – M'BASE“ koji finansira Evropska unija, a kofinansira Ministarstvo javne uprave Crne Gore.

*Sadržaj ovog Pojmovnika isključiva je odgovornost Mreže za mlade Crne Gore i ne odražava nužno stavove CGO-a, Evropske unije ili Ministarstva javne uprave Crne Gore.

Podgorica, jul 2022. godine

SADRŽAJ:

UVODNA RIJEČ	7
POJMOVNIK	10
MREŽA ZA MLADE CRNE GORE	28
IZVORI	30

U VO D NA RI JE Č

Dragi mladi,

Polazeći od toga da udruženi akteri omladinske politike mogu doprinijeti boljem položaju mladih u Crnoj Gori, 2020. godine osnovana je Mreža za mlade Crne Gore kao reprezentativan savez omladinskih organizacija, organizacija koje rade sa mladima i za mlade, unija i saveza, a sve sa ciljem da pitanja omladinske politike dospiju u fokus crnogorskog društva. Mreža za mlade Crne Gore, po uzoru na krovna tijela omladinske politike u regionu i zemljama EU, teži ka tome da bude ključni akter u sprovođenju omladinske politike, zastupajući prava i interese mladih, kreirajući i zagovarajući rješenja za sistemske izazove omladinske politike. Prema posljednjem popisu mladi čine 22% ukupne populacije u Crnoj Gori, te oni ne smiju biti pitanje samo jedne institucije, već multisektorsko, razvojno pitanje društva koje ulaže u svoju budućnost.

Pojmovnik omladinske politike koji je pred vama dolazi u Evropskoj godini mladih, u kojoj se treba usmjeriti ka većem uključivanju politika za mlade, u svim područjima politika EU. Dok Crna Gora korača na svom putu ka članstvu u Uniji, ovaj pojmovnik će vam poslužiti kao jedinstvena alatka za temeljnije i bolje razumijevanje omladinske politike, normativnog okvira i aktera politika za mlade, kao i prepoznavanje mehanizama učešća mladih u procesu donošenja odluka.

Vjerujemo da ćete kroz ovaj Pojmovnik naučiti nešto novo, upoznati omladinsku politiku na jedan novi način i svojim budućim aktivizmom, zasnovanim na razumijevanju temelja omladinske politike, značajno doprinijeti da mladi u Crnoj Gori se čuju mnogo više i da zaista dobijemo **MLADE U FOKUSU DRUŠTVA**.

Autori Pojmovnika

INSTITUCIONALNI OKVIR ZA SPROVOĐENJE OMLADINSKE POLITIKE:

LEGISLATIVNI OKVIR ZA SPROVOĐENJE OMLADINSKE POLITIKE:

**NACIONALNA
STRATEGIJA
ZA MLADE:**
*AKCIONI PLAN
ZA MLADE*

**PROGRAM
OSTVARIVANJA
JAVNOG
INTERESA
U OBLASTI
OMLADINSKE
POLITIKE**

**USTAV CRNE GORE:
ZAKON O MLADIMA**

**ANALIZA
POTREBA
MLADIH**

**LOKALNI
AKCIONI
PLANOVI
ZA MLADE**

AKTIVIZAM - planirana radnja da bi se postigli određeni ciljevi i uticalo se na društvene promjene. Aktivizam se ispoljava kroz različite aktivnosti i akcije, a može biti vođen određenom ideologijom, vrijednostima, principima...

AKTIVISTA/KINJA - osoba koja pokreće i učestvuje u određenim akcijama i aktivnostima da bi postigla određeni cilj i uticala na društvene promjene.

AKTIVNO UČEŠĆE (PARTICIPACIJA) - skup aktivnosti kojima se građani uključuju u proces donošenja odluka od javnog značaja i tako neposredno utiču na kvalitet svog i života svojih sugrađana u okviru uže ili šire društvene zajednice u kojoj žive.

AKCIONI PLAN ZA SPROVOĐENJE NACIONALNE STRATEGIJE ZA MLADE - dokument koji sadrži detaljan plan svih aktivnosti planiranih Nacionalnom strategijom za mlade.

CENTAR ZA INFORMISANJE I PROFESIONALNO SAVJETOVANJE MLADIH - osnovna namjena ovakvih centara je pripremanje informacija koje mogu biti korisne prilikom planiranja karijere. CIPS pruža i usluge savjetodavnog karaktera i u saradnji sa školama, izvodi radionice za učenike i roditelje. CIPS je mjesto gdje korisnici mogu besplatno dobiti informacije koje mogu biti korisne prilikom planiranja karijere. Savjetnici u CIPS-u pomažu korisnicima usluga prilikom donošenja karijernih odluka. Za sada je građanima na usluzi osam CIPS-ova, u Podgorici, Bijelom Polju, Pljevljima, Beranama, Mojkovcu, Nikšiću, Herceg Novom i Baru, a funkcionišu u okviru Zavoda za zapošljavanje Crne Gore.

CIVILNO DRUŠTVO - organizacije i mreže, odnosno građanski kolektivni različitih grupa koji odlučuju u javnoj sferi u skladu sa posebnim interesima. Organizacije civilnog društva čine skup više fizičkih ili pravnih lica dobrovoljno udruženih radi ostvarivanja i unaprijeđenja zajedničkog ili opšteg cilja i interesa.

CJELOŽIVOTNO UČENJE - neprekidne, dobrovoljne, samomotivisane aktivnosti učenja tokom cijelog života, radi unapređenja znanja, vještina i kompetencija u okviru ličnog, građanskog, društvenog ili profesionalnog djelovanja pojedinca.

DONOSIOCI ODLUKA - organi državne ili lokalne uprave, predstavnici zakonodavne, izvršne i sudske vlasti koji donose različite odluke, od značaja za cjelokupno društvo. Za oblast omladinske politike u Crnoj Gori, kontekst donosioci odluka veže se za resorno ministarstvo, kao organ upravljanja pitanjima mladih.

EDUKACIJA - širi pojam za obrazovanje koji podrazumijeva proces sticanja znanja, umijeća i navika, kao i razvijanje svih tjelesnih, intelektualnih, moralnih i radnih sposobnosti u cilju razvoja i obogaćivanja pojedinca ali i društva u cjelini.

EVALUACIJA – Periodično ocjenjivanje efikasnosti, uticaja, održivosti i važnosti projekta ili programa, u kontekstu postavljenih ciljeva. Evaluacija predstavlja jednu vrstu istraživanja ciljeva, rezultata, aktivnosti i sredstava, a sve sa ciljem da se nauči nešto novo što će biti od koristi za buduće odluke ili djelovanje.

EVROPSKA OMLADINSKA FONDACIJA - osnovana 1972. godine, igra ključnu ulogu u radu Savjeta Evrope za podsticanje saradnje između mladih ljudi u Evropi i da olakša njihovo aktivno učešće u civilnom društvu i procesu donošenja odluka u politici. Evropska omladinska fondacija već preko 40 godina pruža podršku i finansiranje za omladinske aktivnosti koje promovišu ljudska prava, demokratiju, toleranciju i solidarnost. Evropska omladinska fondacija daje glas mladim ljudima u političkom i demokratskom životu, te alate koje su im potrebni radi funkcionisanja u društvu danas.

EVROPSKA PRIJESTONICA MLADIH - titula koju od 2009. dodjeljuje Evropski forum mladih, kako bi osnažio mlade, podsticao njihovu motivaciju za političku i građansku participaciju, kao i jačanje evropskog identiteta i kreativnosti. Grad koji dobije titulu Evropske prijestonice mladih, u toj godini, organizuje razne događaje i programe kojima se podstiče učešće mladih i podiže svijest o značaju mladih i politika za mlade.

EVROPSKI OMLADINSKI CENTRI - mjesta gdje se sprovodi omladinska politika Savjeta Evrope, a nalaze se u Strazburu i Budimpešti, gdje se mladima nudi prijatan i uređen prostor za razne aktivnosti i programe koji su u skladu sa strateškim ciljevima politika za mlade.

EVROPSKI FORUM MLADIH - platforma omladinskih organizacija u Evropi, sa preko 100 omladinskih organizacija koje okupljaju desetine miliona mladih iz cijele Evrope. Forum mladih radi na osnaživanju mladih ljudi da aktivno učestvuju u društvu kako bi poboljšali svoje živote, tako što će zastupati svoje ali i potrebe i interese svojih organizacija. Vizija Evropskog foruma mladih je da bude glas mladih ljudi u Evropi, gdje su mladi ljudi ravnopravni građani, ohrabreni i podržani da ostvare svoj puni potencijal.

EVROPSKI PARLAMENT MLADIH - nevladina organizacija koja podstiče mlade da budu uključeni i angažovani u dešavanjima širom Evrope. Osnovan je u Francuskoj 1987. godine i svake godine organizuje tri internacionalna zasijedanja u trajanju od devet dana. Održavaju se u različitim evropskim zemljama i sve države članice organizacije su pozvane da učestvuju. Svake godine je u rad Parlamenta uključeno oko 30 000 mladih iz svih krajeva Evrope, od čega 3 500 volontera.

EVROPSKA OMLADINSKA KARTICA - jedina zvanična benefit kartica za mlade u Crnoj Gori, koja omogućava svim crnogorskim građanima i građankama uzrasta 13-29 godina da koriste preko 200 popusta u našoj zemlji i preko 70 hiljada popusta u čitavoj Evropi. Više informacija o tome pronaći na: www.omladinskakartica.me.

FONDACIJA - Nevladina fondacija je dobrovoljna neprofitna organizacija bez članstva, koju osnivaju domaća i/ili strana fizička i/ili pravna lica sa ili bez početne imovine, radi ostvarivanja opštih ciljeva i interesa. Fondacija mora da ima upravni odbor i lice ovlašćeno za zastupanje (direktor, predsjednik, upravitelj i sl). Direktor fondacije ne može biti član upravnog odbora, osnivač može biti član upravnog odbora osim ukoliko nije i direktor fondacije. Statutom se mogu predvidjeti i drugi organi fondacije.

GARANCIJE ZA MLADE – program Evropske komisije koji predstavlja političku obavezu svih Vlada država članica Evropske unije da obezbijede svim mladim ljudima kvalitetnu ponudu za zapošljavanje, nastavak obrazovanja i praksu ili obuku. Funkcionisanje programa Garancije za mlade ogleda se u tome da svaka država članica EU ima obavezu da uspostavi šemu koja podrazumijeva saradnju različitih aktera: od poslodavaca i predstavnika biznis sektora, preko nacionalnih službi za zapošljavanje, do omladinskih organizacija civilnog društva – jer je jedino kroz njihovu saradnju moguće da program funkcionise na najbolji mogući način i – što je još važnije – da daje rezultate koji to dokazuju.

INFORMALNO UČENJE - učenje bez unaprijed definisanog cilja učenja, koje se ostvaruje svakodnevno u porodičnom kontekstu, na poslu, u toku slobodnog vremena i u zajednici. Ono ima ishode ali se ti ishodi ne evidentiraju, ne postoje potvrde za njih, najčešće nijesu odmah vidljivi za onoga ko uči niti se uzimaju u obzir u svrhu obrazovanja, treninga i zapošljavanja.

ISTRAŽIVANJE - aktivan proces proučavanja, sa ciljem otkrivanja, tumačenja i pojašnjavanja činjenica i stvaranja višeg znanja i informacija o određenoj temi.

JAVNO ZASTUPANJE/ZAGOVARANJE - praktična upotreba znanja u svrhe društvenih promjena, koje mogu biti usmjerene ka državnim politikama, zakonima, procedurama... Javno zagovaranje je, dakle, čin davanja podrške nekom pitanju i uvjeravanje onoga ko je nosilac moći da treba djelovati i podržati pitanje koje se zagovara. Javno zagovaranje predstavlja pokušaj uticaja neformalnih aktera na definisanje problema i mogućih rješenja prema donosiocima odluka, radi ostvarivanja određene i unaprijed definisane promjene, pokušaj posrednog uticaja kojim se želi aktivno podržati neka ideja ili neka grupa/pojedinac i da se ubijede drugi ljudi u značaj nečije ideje i predloženog rješenja.

JAVNI INTERES - korist/dobrobit koju ostvaraju ili svi građani, velika većina građana ili jedan veliki dio građana kao određena manjinska grupa u zajednici (lokalnoj, nacionalnoj, regionalnoj) a kroz djelanje (odluka i aktivnosti) tačno određenih organa vlasti ili organizacija ovlašćenih za vršenje javnih ovlašćenja.

JAVNA RASPRAVA - konsultovanja i učešća građana, organizacija, organa, stručne i ostale zainteresovane javnosti, u procesu pripreme zakona. Samim tim, javna rasprava je i jedan od važnih mehanizama za obezbjeđivanje transparentnosti rada organa državne uprave.

KAMPANJA - organizovani, intenzivan napor da se ostvari neki cilj. Predstavlja niz planiranih aktivnosti koji služe ostvarivanju određenog vojnog, političkog ili marketinškog cilja. Kampanje su dizajnirane da utiču na mišljenje određenih osoba i najčešće predstavljaju kombinaciju medijskih aktivnosti, interpersonalnih aktivnosti i događaja koji su najčešće usmjereni na veću, unaprijed definisanu ciljnu grupu.

KARIJERA - razvoj pojedinca u učenju i radu tokom života, odnosno međusobno povezan niz poslova, položaja i radnih iskustava osobe tokom radnog vijeka, koji prati promjene u naklonostima, stavovima, iskustvu i ponašanju pojedinca. Upravljanje karijerom je dugotrajan proces, koji podrazumijeva lični razvoj, planiranje karijere, izgradnju ličnog profila, izbor prave radne organizacije i drugo.

KARIJERNO SAVJETOVANJE/USMJERAVANJE - širok spektar profesionalnih aktivnosti u cilju pomaganja ljudima, kad je riječ o izazovnim situacijama, periodu i odlukama u karijeri. Karijerni savjetnici rade sa adolescentima koji istražuju oblasti i mogućnosti u karijeri, iskusnim profesionalcima koji se suočavaju sa naglim promjenama i prekidima u karijeri, roditeljima koji žele da se, nakon dužeg odsustva zbog podizanja djece, vrate profesionalnim aktivnostima i generalno svim ljudima koji traže zaposlenje.

Postoji pet profesionalnih uloga:

***Karijerni edukatori**, pomažu ljudima u razvoju kompetencija za upravljanje karijerom.

***Karijerni eksperti za informisanje i procjenu**, pomažu ljudima u procjeni sopstvenih karakteristika i potreba i povezuju ih sa tržištem rada i obrazovnim sistemima.

***Karijerni savjetnici**, pomažu pojedincima u razumijevanju sopstvene situacije i okolnosti u njihovom radu i na rješavanju tekućih pitanja.

***Menadžeri karijernog programa i servisa**, obezbjeđuju kvalitet i rad organizacija za karijerno savjetovanje i vođenje.

***Eksperti za društveni sistem** vrše analize društvenog sistema i rade na promjeni sistema nabolje.

KOMPETENCIJE - skup znanja, vještina, stavova i vrijednosti, koje doprinose većojličnoj učinkovitosti u boljoj zapošljivosti. Kompetencije predstavljaju primjere ponašanja i karakteristika koje želimo da vidimo kod zaposlenih kada oni efikasno koriste te karakteristike i primjenjuju takvo ponašanje. Na ovaj način kompetencije nam pomažu da procjenjujemo kako zaposleni kombinuju i koriste znanja, vještine, kada preuzimaju radne zadatke.

KONSULTACIJE - proces rješavanja problema u kome se savjetima i drugim aktivnostima pomažu pojedici, grupe ili zajednice suočene sa nekom vrstom problema. Konsultacije su privremene, događaju se ad hoc i imaju specifičan cilj i fokus. U omladinskoj politici one predstavljaju priliku da se evidentiraju različita mišljenja, potrebe i viđenja mladih, ali i ostalih relevantnih aktera omladinske politike.

KOORDINATOR OMLADINSKOG SERVISA - osoba zadužena za obavljanje administrativno - tehničkih poslova potrebnih za redovno funkcionisanje omladinskih servisa, koji primarno podrazumijevaju rad na sprovođenju omladinskih aktivnosti u skladu sa planom i programom rada omladinskih servisa.

KROVNE ORGANIZACIJE MLADIH - najveće nezavisno predstavničko tijelo mladih u jednoj zemlji. Krovnu organizaciju ima većina evropskih zemalja, kao i mnoge druge zemlje svijeta i one funkcionišu pod različitim nazivima, a najčešće pod nazivom **Nacionalni omladinski savjet** (eng. National Youth Council).

Njih osnivaju, odnosno u njih se udružuju omladinske organizacije (organizacije koje čine mladi, koje rade sa mladima, za mlade i u interesu mladih) radi postizanja zajedničkih opštih ciljeva (koje samostalnim djelovanjem ne bi mogli postići), u koje se najčešće ubrajaju: jačanje pregovaračke pozicije mladih prema državi i njenim politikama za mlade, stvaranje mehanizama za učešće mladih u donošenju odluka koje ih se tiču, jačanje mehanizma za predstavljanje opštih socio-ekonomskih, obrazovnih, kulturnih i drugih interesa mladih, porast

informisanosti mladih i omladinskih organizacija.

LOBIRANJE - poseban oblik pridobijanja uticajnih pojedinaca ili grupa, odnosno proces razvijanja efikasnih i efektivnih komunikacija sa onima koji imaju formalnu ili neformalnu moć. Proces se smatra uspješnim ukoliko uticajni pojedinci ili grupe uspijevaju da u budućnosti podržavaju određene inicijative i intenziviraju svoje aktivnosti u pravcu realizacije planiranih ciljeva.

LOKALNE KANCELARIJE ZA MLADE - tijelo lokalne samouprave zaduženo za implementaciju lokalne omladinske politike, u svim oblastima od značaja za mlade u opštini. U zavisnosti od opštine do opštine, mogu imati drugačiji naziv – Lokalna kancelarija za mlade, *Savjet za mlade, Sekretarijat za mlade.

LOKALNA SAMOUPRAVA - autonomni sistem upravljanja lokalnim zajednicama, konstituisanim na užim djelovima državne teritorije. To je teritorijalno područje manje od države i obrazovano u skladu sa zakonom kojim se uređuje teritorijalna organizacija države.

LOKALNI SAVJET ZA MLADE - stručno - savjetodavno tijelo koji se formira u opštini /lokalnoj samoupravi radi podsticanja i unaprijeđenja razvoja omladinske politike, jačanja saradnje i unaprijeđenja položaja mladih na lokalnom nivou. Lokalni savjet za mlade čine predstavnici organa opštine nadležnog za omladinsku politiku i nevladinih organizacija koje sprovode omladinsku politiku na lokalnom nivou.

LOKALNI AKCIONI PLAN ZA MLADE - skup mjera i aktivnosti omladinske politike na lokalnom nivou, radi ostvarivanja interesa i potreba mladih koji donosi opština/lokalna samouprava na određeni period.

MEĐUNARODNI DAN VOLONTERA - obilježava se 5. decembra, kao podsjećanje na dan kada je 1970. godine stvoren **Program Ujedinjenih nacija za volontere**. Cilj je podstaći što veći broj ljudi da ponude svoje volonterske usluge. Ljudi dobre volje, kako ih nazivaju, za svoj rad ne očekuju materijalnu nadoknadu, sem moralnih i društvenih satisfakcija, a pomaganje i posvećivanje vremena drugima smatraju izrazom ljudske humanosti, solidarnosti i uzajamnosti, kao i osjećanjem odgovornosti za svoju zajednicu.

MEĐUNARODNI DAN MLADIH - obilježava se 12. avgusta, od 2000. godine, a ima za cilj da skrene pažnju na probleme, izazove i potrebe omladine, učenika i studenata.

MEĐUNARODNI DOKUMENTI O MLADIMA - dokumenta na međunarodnom nivou, koja definišu politike za mlade, omladinsku politiku i omladinsku participaciju i kojim se osiguravaju prava i stepen uticaja omladinske populacije.

Izdvajamo najznačajnije:

EU Strategija za mlade 2019-2027 - strateški okvir Evropske unije za predmetnu javnu politiku se zasniva na 3 prioritetne aktivnosti, a to su uključiti, uvezati i osnažiti mlade. Strategijom je određeno 11 ciljeva: povezivanje EU sa mladima; jednakost svih polova; inkluzivna društva; informacije i konstruktivni dijalog; mentalno zdravlje i blagostanje; kretanje naprijed ruralne omladine; kvalitetno zapošljavanje za sve; kvalitetno učenje; prostor i participacija za sve; održiva zelena Evropa; omladinske organizacije i evropski programi.

Svjetski akcioni program za mlade (World Programme of Action for Youth) - usvojen od strane generalne Skupštine UN 1995. godine, ovaj program predstavlja sveobuhvatni okvir koji targetira 15 prioriternih oblasti po pitanju prava i položaja mladih osoba. Program definiše ciljeve kojim bi, nacionalni i međunarodni akteri, trebali stremiti u tim oblastima i predlaže konkretne aktivnosti čije sprovođenje bi doprinijelo postizanju pomenutih ciljeva.

Rezolucija UN Savjeta bezbjednosti 2250 - rezolucija usvojena jednoglasno na sjednici Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 9. decembra 2015. godine, kojom je prepoznata ključna uloga mladih ljudi u izgradnji i očuvanju mira i sigurnosti na međunarodnom nivou. Države članice Ujedinjenih nacija su pozvane da obezbijede više prostora mladima u procesu odlučivanja na svim nivoima. Pet ključnih segmenata na koje bi trebalo da se fokusiraju u sprovođenju tog opšteg cilja su: participacija, zaštita, prevencija, partnerstvo i razdruživanje i reintegracija.

UN Strategija za mlade 2030 - strateški dokument koji se oslanja na Globalnu agendu održivog razvoja 2030 i ima za cilj da afirmiše predvodničku ulogu UN-a u jačanju položaja mladih ljudi, punoj realizaciji njihovih prava i podsticanju nacionalnog, regionalnog i međunarodnog djelovanja ka njihovom političkom, ekonomskom i društvenom osnaživanju. U središtu strategije su mir i sigurnost, ljudska prava i održivi razvoj.

Amanska deklaracija mladih - dokument usvojen na Globalnom forumu za mlade, mir i sigurnost, održanom u Jordanu, avgusta 2015. godine, kojim je konstatovan značaj multi-sektorskog učešća mladih ljudi u procesu izgradnje mira. Deklaracijom su identifikovana 4 područja u okviru kojih je potrebno zagarantovati učešće mladih: participacija i liderstvo u pitanjima mira i sigurnosti; prevencija nasilja i izgradnja mira; promocija rodne ravnopravnosti; socio-ekonomsko osnaživanje mladih.

Međunarodni indikatori za mlade - podaci o položaju/učešću mladih u različitim oblastima i temama od značaja, za jasnije sagledavanje omladinske politike.

Neki od značajnijih:

EUROSTAT BAZA PODATAKA O MLADIMA (Eurostat youth database)

podaci za države članice EU i zemlje kandidatkinje o populaciji mladih, njihovom obrazovanju, zaposlenosti, zdravlju, socijalnoj inkluziji, kulturi i kreativnosti, participaciji, volontiranju i mladima u digitalnom svijetu.

PODACI SVJETSKE BANKE (World Bank Data) podaci o pismenosti mladih između 15 i 24 godine, razvrstani po polu; podaci o nezaposlenosti mladih, razvrstani po polu.

GLOBALNI INDEX RAZVOJA MLADIH (Global Youth Development Index (YDI)) - podaci o napretku položaja mladih po pitanju 5 ključnih oblasti: nivo obrazovanja, zdravlje i blagostanje, zaposlenost i mogućnosti, društvena i politička participacija

INDEX NAPRETKA MLADIH (Youth Progress Index) - rangiranje kvaliteta života mladih u 102 države na osnovu 3 ključne dimenzije (osnovne ljudske potrebe, osnove blagostanja, mogućnosti) i 60 indikatora

MREŽA ZA MLADE CRNE CORE - Savez omladinskih organizacija, organizacija koje rade sa mladima i za mlade, unija i saveza, koja trenutno broji 46 organizacija članica sa prostora cijele Crne Gore. Mreža je prepoznata kao reprezentativan savez organizacija koje sprovode omladinsku politiku u Crnoj Gori, članom 20. Zakona o mladima, i svake godine obnavlja reprezentativnost u skladu sa kriterijumima koje Zakon definiše.

MENTOR/KA - stručna osoba koja posjeduje ekspertizu u određenoj oblasti i kroz mentorski odnos usmjerava mladu osobu ka određenim kompetencijama, profesionalnom i ličnom razvoju.

MENTORSTVO - proces u kojem pojedinac, sa više stručnosti i iskustva, daje podršku osobi sa manje iskustva kako bi postala što efikasnija u radu i stekla određene kompetencije koje bi uticale na njen lični i profesionalni razvoj i napredak u karijeri.

MINISTARSTVO SPORTA I MLADIH - resorno ministarstvo za mlade u Crnoj Gori, odnosno organ državne uprave koji sprovodi mjere i aktivnosti koje su usmjerene na poboljšanje i unaprijeđenje položaja mladih i sprovođenje politika za mlade.

MLADI - u smislu Zakona o mladima, mladi su lica od navršениh 15 do navršениh 30 godina života.

MLADI I EVROPSKA UNIJA - Prava mladih ljudi predstavljaju elementarno pitanje koje je prisutno u mnogim oblastima, pa se samim tim prožima kroz više poglavlja pregovaračkog procesa sa

Evropskom unijom. Položaj ove kategorije društva poprima poseban značaj u poglavljima **19 – socijalna politika i zapošljavanje** i **26 – Obrazovanje i kultura**.

U okviru poglavlja 19, Crna Gora ima obavezu da kroz mjere unaprijeđenja obrazovnog sistema targetira vještine mladih ljudi, kako bi bili osposobljeni za potrebe tržišta rada, a sve u cilju stvaranja novih poslovnih prilika za mlade. Kao uspješan primjer mjere, kojom se podstiče zapošljavanje mladih sa stečenim visokim obrazovanjem u Pregovaračkoj poziciji Crne Gore za predmetno poglavlje, navodi se Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem. Poglavlje 26, pored obrazovanja i kulture, neposredno adresira i politike mladih i sporta. Ovo poglavlje je otvoreno i privremeno zatvoreno 15. aprila 2013. godine na Međuvladinoj konferenciji u Briselu, bez mjerila za otvaranje i zatvaranje poglavlja.

Prema novoj metodologiji proširenja EU, **politika mladih je zastupljena u klasteru 3 – Kompetitivnost i inkluzivni rast**. Naime, ovaj klaster pokriva kako poglavlje 19, u okviru kojeg adresira pitanje zapošljavanja mladih i njihovih radnih i socijalnih prava, tako i poglavlje 26, koje je fokusirano na politiku mladih u globalu i na sprovođenje Strategije za mlade. Položaj mladih adresiran je posredno i kroz klaster 1 – Osnove procesa pristupanja, koji obuhvata oblasti ljudskih prava i demokratije, odnosno učešća u političkom životu i procesima donošenja odluka manje zastupljenih društvenih kategorija.

Prioriteti i ciljevi Crne Gore u ovoj politici definisani su u **Strategiji za mlade 2017-2021**, koja se oslanja na evropsku politiku i u čijem središtu su pitanja zapošljavanja, socijalne inkluzije, zdravlja, volonterizma i ljudskih prava mladih.

Crna Gora učestvuje u programu **Erasmus+**, putem kojeg Evropska unija pruža mogućnost mobilnosti u obrazovanju, obukama i poslu mladim ljudima koji žele određen vremenski period, u nekom od tih segmenata, svog života da provedu u inostranstvu. Uključena je, takođe, u **program EU i Savjeta Evrope Partnerstvo za mlade**, koji je osnovan sa ciljem da navedene organizacije djeluju u saradnji i partnerstvu kada je određeno pitanje politike mladih od zajedničkog interesa i zahtijeva jedinstven evropski pristup.

Crna Gora je dio inicijative **Mladi Evropski Ambasadori**, koja u saradnji Evropske unije i zemalja Zapadnog Balkana okuplja mlade, ambiciozne ljude i daje im mogućnost da, kroz aktivizam, valorizuju sopstvene ideje i razvijaju sposobnosti i talente, propagirajući evropske vrijednosti unutar svojih zemalja i zalažući se za reforme koje proces pristupanja EU podrazumijeva.

Značajnu ulogu u implementaciji strategije ima **EU Platforma Strategije za mlade**, čija je svrha da omogući koordinisano učešće u njenoj realizaciji svih zainteresovanih strana. Platforma predstavlja način da nadležne evropske institucije uključe u sprovođenje strategije predstavnike država članica, civilnog društva, omladinskih organizacija i da regularno održavaju dijalog sa njima, u cilju razmjene iskustava i informacija i unaprijeđenja cjelokupnog procesa kreiranja ove javne politike.

Kada je u pitanju uključivanje i konsultovanje mladih ljudi ključan je **EU Dijalog Mladih**, forum putem kojeg oni imaju priliku da diskutuju sa donosiocima odluka, ekspertima, istraživačima i ostalim relevantnim akterima o prioritetima u ovoj javnoj politici, njenoj implementaciji i saradnji u njenom kreiranju. Dijalog funkcioniše na osnovu 18-mjesečnih radnih ciklusa, svaki od kojih je fokusiran na određeni tematski prioritet koji definiše Savjet mladih ministara.

Poseban sajt je pokrenut od strane evropskih institucija posvećen isključivo mladoj populaciji: **EU Youth Portal - Evropski portal za mlade** nudi informacije na državnom i nivou Evropske unije o mogućnostima i inicijativama koje su zanimljive mladim ljudima koji žive, uče i rade u Evropi. Portal nije namjenjen samo mladima, već i donosiocima odluka i ostalim zainteresovanim stranama u ovoj javnoj politici.

U Ekonomsko - investicionom planu Evropske komisije za Zapadni Balkan, mladi su u fokusu poslednjeg od ukupno 10 investicionih prioriteta. Kako bi ponudila rješenja u raznim problematičnim oblastima a prije svega u zapošljavanju, komisija je predložila takozvanu **„Garanciju za Mlade“ (Youth Guarantee)** koja predstavlja sistem mjera putem kojih bi se osiguralo da svaka mlada osoba, u roku od 4 mjeseca nakon što ostane bez posla ili napusti formalno obrazovanje, dobije kvalitetnu ponudu za zaposlenje, mogućnost kontinuiranog obrazovanja, usavršavanja ili pripravništva.

Ključno je pomenuti i novi trogodišnji **projekat RCC-a (Savjet za regionalnu saradnju) zvan „Omladinska laboratorija Zapadnog Balkana“**, koji sa milion i po eura finansira Evropska unija. Cilj projekta je da se mladima pruži prilika da učestvuju u donošenju odluka u šest ekonomija Zapadnog Balkana, među kojima je Crna Gora, tako što će se uspostaviti omladinske laboratorije, koje će se zajedno sa kreatorima politika baviti pitanjima od važnosti za ovu društvenu kategoriju, kao što su zaposlenost, preduzetništvo, obrazovanje i slično.

MLADI I UJEDINJENE NACIJE - Mladi u Ciljevima održivog razvoja agende UN 2030:

SDG 4 – Kvalitetno obrazovanje: rezultat 4.4.: do kraja 2030. znatno povećati broj mladih i odraslih koji imaju relevantne vještine, između ostalog i tehničke i stručne, za zaposlenje, pristojne poslove i

preduzetništvo; rezultat 4.6.: do kraja 2030. obezbijediti da svi mladi i znatan broj odraslih (i muškaraca i žena) postignu jezičku i numeričku pismenost;

SDG 8 – Dostojanstven rad i ekonomski rast; rezultat 8.5: Do kraja 2030. postići punu i produktivnu zaposlenost i dostojanstven rad za sve žene i muškarce, što obuhvata i mlade ljude i osobe sa invaliditetom, kao i istu platu za rad jednake vrijednosti; rezultat 8.6.: Do kraja 2020. bitno smanjiti udio mladih koji nisu zaposleni niti su u procesu obrazovanja, odnosno obuke; rezultat 8.b: Do kraja 2020. razviti i operacionalizovati globalnu strategiju za zapošljavanje mladih i primijeniti „Globalni pakt o zapošljavanju“ Međunarodne organizacije rada.

SDG 13 – Očuvanje klime; rezultat 13.b: Promovisati mehanizme za podizanje kapaciteta za djelotvorno planiranje i upravljanje u vezi sa klimatskim promjenama u najnerazvijenijim zemljama, što podrazumijeva i fokusiranje na žene i mlade, odnosno na lokalne i marginalizovane zajednice.

MOBILNOST MLADIH - sposobnost mladih da se kreću između različitih mjesta u svojoj državi i izvan nje. Cilj mobilnosti je postizanje ciljeva ličnog razvoja, autonomije, u svrhu volontiranja i rada sa mladima, obrazovnih sistema i programa, stručnog usavršavanja, zapošljavanja i karijere, mogućnosti stambenog osamostaljivanja i slobodnog vremena.

NACIONALNA STRATEGIJA ZA MLADE - dokument kojim se utvrđuju pravci razvoja i unaprijeđenja omladinske politike. Strategiju donosi Vlada, na prijedlog resornog ministarstva za pitanja mladih, za period od najmanje četiri godine i predstavlja koordinirani, participativni proces konsultacija podržanog planiranja ključnih ciljnih ishoda kad su u pitanju mladi u Crnoj Gori, te definisanja i jačanja adekvatnog institucionalnog okvira koji će biti sposoban da te ključne ciljne ishode i ostvari.

Posljednjom Strategijom za mlade u Crnoj Gori je definisano šest ključnih prioriteta – ključnih ishoda – kada su mladi ljudi u Crnoj Gori u pitanju, i to: 1.Mladi ostvaruju ekonomsku i socijalnu sigurnost kroz olakšan pristup tržištu rada i sticanje zaposlenja. 2.Mladima je obezbijeđen pristup kvalitetnom obrazovanju. 3.Mladi aktivno, motivisano i proaktivno učestvuju u procesima donošenja odluka, razvoja zajednice i kreiranja i sprovođenja politika. 4. Mladi su dobrog zdravlja, bezbjedni, imaju obezbijeđen pristup adekvatnom sistemu podrške za prelazak u odraslo doba i samorealizaciju. 5. Mladi imaju pristup kvalitetnim kulturnim sadržajima kao kreatori i konzumenti. 6. Uspostavljen je efikasan normativni i institucionalni okvir za sprovođenje omladinske politike.

NEFORMALNA GRUPA MLADIH - grupe udruženih mladih radi ostvarivanja ciljeva i interesa koji su usmjereni uopšte na mlade, ili na konkretna pitanja vezana za mlade.

NEFORMALNO OBRAZOVANJE - vid obrazovne aktivnosti, koji se dešava van formalnog sistema obrazovanja. Neformalno obrazovanje je sastavni dio koncepta cjeloživotnog učenja, koje osigurava da mladi i odrasli stiču i unaprijеđuju vještine, sposobnosti i lične kvalitete, potrebne za prilagođavanje na okruženje koje se konstantno mijenja. Značajan dio neformalnog obrazovanja sprovode nevladine organizacije angažmanom u zajednici i omladinskim radom.

NEVLADINA ORGANIZACIJA - udruženje ili organizacija koja nije pod nadležnošću Vlade i čiji osnivač nije država i uglavnom se odnosi na društvene, kulturne, pravne i druge grupe koje se zalažu za određene ciljeve koji su prevashodno neprofitni i nekomercijalni.

OBRAZOVANJE - koherentan skup ili niz obrazovnih aktivnosti ili komunikacije osmišljene i organizovane radi postizanja unaprijеđ utvrđenih ciljeva učenja ili da bi se ostvario određeni skup obrazovnih zadataka tokom kontinuiranog perioda. Ciljevi obuhvataju unaprijеđenje znanja, vještina i kompetencija u okviru bilo kakvog konteksta koji vezujemo za ličnu, građansku, društvenu sferu ili za zapošljavanje. Ciljevi učenja obično su povezani sa svrhom pripreme za napredne studije i/ili zanimanje, ili vrste zanimanja, ali mogu biti u vezi s ličnim razvojem ili slobodnim vremenom. Zajednička karakteristika obrazovnih programa jeste da se, nakon ispunjenja ciljeva učenja ili obrazovnih zadataka, da potvrda njihovog uspješnog završetka.

OBRAZOVNI SISTEM - formalni skup svih relevantnih elemenata koji podrazumijevaju i relevantne subjekte i faktore i dokumenta, a koji su povezani da bi se ostvarili ciljevi u oblasti obrazovanja. Sistem se propisuje različitim Zakonima i Strategijama i obuhvata različite nivoe obrazovanja, od predškolskog, osnovnog, srednjeg do visokog.

OMLADINSKI AKTIVIZAM - društveni angažman mladih koji su okupljeni oko neke zajedničke ideje i koji kroz zajedničko umrežavanje i sprovođenje određenih projekata, za cilj ima unaprijеđenje kvaliteta života mladih, sticanje kompetencija, rješavanje relevantnih pitanja doprinoseći društvu kako u lokalnim zajednicama, tako i na državnom nivou. Ukratko, predstavlja glas mladih koji su okupljeni oko zajedničke ideje, zarad neke društvene promjene. Postoje različiti oblici aktivizma u odnosu na različite društvene probleme (studentski protesti, peticije, kampanje, tribine), a osnova aktivizma jeste volonterizam.

OMLADINSKA ORGANIZACIJA - organizacija osnovana u skladu sa zakonom kojim se uređuje osnivanje nevladinih organizacija, a koju su osnovali mladi i čiju većinu članova čine mladi od 15 do 30 godina, a organizacija sprovodi projekte namijenjene mladima.

ORGANIZACIJA ZA MLADE - organizacija osnovana u skladu sa zakonom kojim se uređuje osnivanje nevladinih organizacija, a koju nijesu nužno osnovali mladi, a sprovodi projekte namijenjene mladima.

OMLADINSKA POLITIKA - skup mjera i aktivnosti koje državni organi, organi državne uprave, organi lokalne samouprave, nevladine organizacije, studentski i učenički parlamenti i druga pravna lica preduzimaju za poboljšanje položaja mladih, njihovog ličnog i društvenog razvoja i uključivanja u društvene tokove.

OMLADINSKA RAZMJENA - skup dvije ili više grupe mladih iz različitih zajednica (gradova, država, različitih etničkih ili drugih pripadnosti...) koji ima za svrhu da mladi učesnici uče jedni od drugih o različitim državama, kulturama i drugim društvenim aspektima kako bi se doprinijelo zbližavanju mladih na različitim nivoima.

OMLADINSKI SERVISI - prostor za sprovođenje omladinskih aktivnosti i omladinskog rada. Omladinski servisi su **Omladinski klub i Omladinski centar.**

OMLADINSKI CENTAR - opremljen, multifunkcionalni prostor za potrebe mladih, koji se koristi za sprovođenje omladinskih aktivnosti i omladinskog rada.

OMLADINSKI KLUB - prostor prilagođen za potrebe mladih, u cilju sprovođenja omladinskih aktivnosti.

OMLADINSKI RAD - skup aktivnosti koje se realizuju u saradnji sa mladima i za mlade, sa ciljem njihovog osamostaljivanja i prelaska u odraslo doba, učenja, ličnog i društvenog razvoja, u skladu sa njihovim potrebama i mogućnostima, a zasnivaju se na metodama neformalnog obrazovanja.

OMLADINSKI AKTIVISTA/KINJA - osoba koja posjeduje licencu za rad u polju omladinskog rada i organizuje aktivnosti koje se realizuju u saradnji sa mladima i za mlade, sa ciljem njihovog osamostaljivanja i prelaskom u odraslo doba, učenja, ličnog i društvenog razvoja, u skladu sa njihovim potrebama i mogućnostima, a zasniva se na metodama neformalnog obrazovanja.

OMLADINSKI RADNIK - kvalifikovana osoba za rad sa mladima, koja pomaže ličnom i socijalnom razvoju mladih, kako bi postali aktivni članovi društva i učesnici u procesu donošenja odluka. Omladinski radnik učestvuje u kreiranju sigurnog okruženja i podstiče aktivno učešće mladih i u procesu sticanja vještina, kompetencija i znanja.

OMLADINSKI SEKTOR - oblast usmjerena na mlade, odnosno sve aktivnosti koje se sprovede od strane svih relevantnih aktera sa ciljem

unaprijeđena kvaliteta života mladih i rješavanje svih relevantnih pitanja za mlade.

OSJETLJIVE / VULNERABILNE GRUPE MLADIH - grupe koje doživljavaju veći rizik od siromaštva i socijalne isključenosti od opšteg stanovništva i kojima su teže dostupni faktori samoostvarivanja, kao što su obrazovanje, posao, zdravstveni i kulturni resursi, socijalna podrška, a usljed njihovih finasijskih uslova, kulturnog porijekla, etniciteta, godina, pola, zdravstvenog stanja itd.

PODMLADAK POLITIČKE PARTIJE - organizaciona struktura unutar partije, koja se formira sa ciljem da zastupa interese mladih članova političke strukture i djeluje u skladu sa vrijednostima i programom partije. *Mreža za mlade Crne Gore je formirala zasebno tijelo, **Savjet omladine političkih partija**, koje okuplja predstavnike parlamentarnih političkih partija, a djeluje sa ciljem pronaslaska zajedničke saradnje između mladih iz dva sektora i unaprijeđena položaja politika za mlade.

PROFESIONALNA ORJENTACIJA - proces pomoći ličnosti da razvije i prihvati integrativnu i adekvatnu sliku o sebi i svojoj ulozi u svijetu rada, da ispita ovaj koncept u odnosu na realnost, da ga poveže sa realnošću, ostvarujući zadovoljstvo samim sobom i dajući svoj doprinos društvu. Predstavlja veoma značajan proces, prije svega za pojedinca koji bira zanimanje, jer pravilan izbor zanimanja u velikoj mjeri određuje njegov budući kvalitet života i nivo zadovoljstva.

PROJEKAT ZA MLADE - plan pripreme, realizacije i evaluacije programa za mlade, koji može biti kratkoročne prirode, kao npr. muzički festival ili lokalna ekološka akcija, ali i dugoročne prirode, kao npr. edukativni program. Ideja projekta se prezentuje u projektnom prijedlogu čija forma obično sadrži osnovna pitanja vezana za jasno definisanje ideje ko, gdje, šta, kada, kako, koliko.

PROGRAMI NEFORMALNOG OBRAZOVANJA (RADIONICA, OBUKA, TRENING) - organizovane i planirane obrazovne aktivnosti, koje podstiču individualno i društveno učenje, izvan sistema formalnog obrazovanja, u kojima je učešće dobrovoljno, a dizajnirane su i realizovane od strane obučениh i kompetentnih edukatora.

RADIONICA - vođena i planirana aktivnost koja se odvija u obliku grupne interakcije u kojoj učestvuje 5-20 učesnika. Obično su učesnici i voditelji smješteni u krug i aktivnosti u radionici su oblikovane prema modelu iskustvenog učenja. Radionice se obično označavaju tematski, kao npr. kreativne (dramske, likovne), edukativne (razvoj stavova, sticanje vještina), kao i preventivne (bazirane na informacijama o posljedicama rizičnog ponašanja).

OBUKA - unaprijed utvrđeni plan aktivnosti u cilju sticanja znanja, vještina i stavova, gdje se kao rezultat učenja razvijaju teorijske i praktične vještine. Periodična obuka je sastavni dio unaprijeđenja standarda profesionalnog razvoja i često je neophodna za posjedovanja licence za rad.

TRENING - planirana aktivnost, koju sprovode omladinski radnici u cilju prenošenja znanja koristeći metode neformalnog obrazovanja. Trening se može odnositi na različite procese i akcije, u zavisnosti od organizacijskog i socijalnog, ekonomskog i kulturnog konteksta u kojima se dešava kao i od ciljeva i vrijednosti organizatora treninga.

SEMINAR - polustrukturirana grupna aktivnost, koja za cilj ima razvijanje intelektualnih vještina, samostalnog zaključivanja i formiranja stavova, i praktikuje se kako u formalnom tako i u neformalnom obrazovnom radu sa mladima.

PREDUZETNIŠTVO MLADIH - djelatnost usmjerena na pokretanje, organizovanje i inoviranje poslovanja preduzeća, sa osnovnim ciljem stvaranja novog tržišta i ostvarivanja dobiti. Preduzetništvo obuhvata zbir znanja, vještina i sposobnosti, ali i kreativnost, pokretački duh, hrabrost, odgovornost, dinamičnost, posvećenost, upornost.

REGIONALNE ORGANIZACIJE - organizacije koje okupljaju srodne organizacije/ udruženja/unije iz više gradova/ država, a koje dijeli isti cilj djelovanja u određenoj oblasti.

REGIONALNA KANCELARIJA ZA SARADNJU MLADIH RYCO - institucionalni mehanizam koji funkcioniše nezavisno, a osnovalo ga je 6 zemalja Zapadnog Balkana: Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo*, Crna Gora, Severna Makedonija i Srbija, sa ciljem da promoviše duh pomirenja i saradnju mladih u regionu kroz programe razmjene mladih. Sporazum o osnivanju RYCO potpisali su premijeri 6 zemalja, na Samitu održanom u Parizu, 4. jula 2016. godine.

RESURSNİ CENTAR - prostor u kojem se za konstruktivan dijalog susrijeću predstavnici raznih struktura u društvu, odnosno oni koji žele da savladaju novu specijalnost ili da se usavršavaju. Resursni centar je novi, obećavajući model interakcije, koji omogućava organizacijama da kroz razne programe ojačaju organizacione i ljudske kapacitete unutar svojih struktura, a u Crnoj Gori je prepoznat Resursni centar za organizacije civilnog društva, u kojem usluge pruža Centar za razvoj nevladinih organizacija, uz finansijsku podršku Evropske unije.

REPREZENTATIVAN SAVEZ NEVLADINIH ORGANIZACIJA - Reprezentativni savez, u smislu Zakona o mladima Crne Gore je savez, koji u svom sastavu ima više nevladinih organizacija koje sprovode omladinsku politiku, a najmanje 30, iz najmanje šest opština, od kojih

su po dvije iz primorskog, središnjeg i sjevernog regiona, određeni u skladu sa zakonom kojim se uređuje regionalni razvoj.

SAVJET ZA MLADE - stručno i savjetodavno tijelo koje obrazuje resorno ministarstvo, u cilju podsticanja razvoja omladinske politike. Članovi Savjeta su predstavnici institucija nadležnih za pitanja od značaja za mlade, kao i nevladine organizacije koje se bave omladinskom politikom.

SAVJETOVALIŠTA ZA MLADE - prostori gdje se sprovodi savjetovanje mladih, najčešće na specifične teme poput prevencije alkoholizma, narkomanije, reproduktivnog zdravlja, problema zlostavljanja, vršnjačkog nasilja. Savjetovališta mogu biti u okviru škole, Doma zdravlja ili omladinskih servisa, a glavni cilj je psihološko-pedagoško savjetovanje mladih o raznim problemima i izazovima sa kojim se susrijeću tokom odrastanja.

SOCIJALNO PREDUZETNIŠTVO - poslovanje sa idejom da se putem ulaganja profita, nastalog putem prodaje proizvoda ili usluga, ispuni jasna društvena misija. To znači da zarađena sredstva ne služe uvećanju imovine pojedinaca, već se ulažu u svrhe kao što su zapošljavanje ljudi koji teže dolaze do posla, socijalne i zdravstvene usluge, obrazovanje, zaštita životne sredine, kulturne aktivnosti u zajednici itd. Socijalno preduzetništvo se bavi prepoznavanjem i rješavanjem društvenih problema kao što su isključenost, siromaštvo, nezaposlenost i dr. uz primjenu inovativnih metoda i strategija.

STRUKTURIRANI DIJALOG ZA MLADE - proces konsultacija između donosioca odluka i mladih, koji osigurava da mišljenja i preporuke mladih budu jedan od ključnih doprinosa u donošenju odluka i oblikovanja politika za mlade. On se sastoji od jasno definisanih faza, u kojima donositelji odluka i organizacije mladih postavljaju pitanja o temama koje su važne mladima, prikupljaju odgovore mladih, oblikuju prijedloge te ponovno prikupljaju komentare mladih na prijedloge prije nego što predstave konačne preporuke, koje potom postaju dio politika za mlade. Na ovaj način mladi mogu direktno uticati na donošenje odluka, a institucije mogu svoje odluke temeljiti na stvarnim potrebama mladih.

STUDENTSKI PARLEMENT - studentsko institucionalno predstavničko tijelo na Univerzitetu Crne Gore. Djelatnost Studentskog parlamenta Univerziteta Crne Gore je zasnovana na principima jednakih šansi i nediskriminacije po bilo kom osnovu, sa ciljem ostvarivanja i zaštita prava i interesa studenata; pokretanja inicijative za donošenje ili promjenu propisa od interesa za studente, Pokretanje inicijative za razmatranje pitanja od interesa za studente, razmatranje pitanja i sprovođenje programa iz oblasti visokog obrazovanja, nauke, kulture i drugih oblasti od značaja za studente, razmatranje pitanja

i sprovođenje programa od značaja za socio - ekonomski položaj studenata...

STAZIRANJE - odnosno radna praksa je proces dobijanja radnog iskustvo i priprema mlade osobe za razvijanje na polju rada vezanom za buduću profesiju.

STRUČNO OSPOSOBLJAVANJE - kontinuirana, programska i sistematska aktivnost za sticanje znanja, vještina i kompetencija za samostalno obavljanje poslova i radnih zadataka lica sa stečenim visokim obrazovanjem bez radnog iskustva. Program stručnog osposobljavanja predstavlja doprinos države obrazovanju mladih i usmjeren je na smanjenje nezaposlenosti mladih u Crnoj Gori, kroz olakšavanje prelaska mladih lica sa stečenim visokim obrazovanjem iz svijeta obrazovanja u svijet rada. Crna Gora ovaj program sprovodi od 2012. godine.

SOLIDARNOST MLADIH - Mladi izražavaju međugeneracijsku solidarnost i rade na stvaranju uslova za jednako učešće u svim aspektima društvenog života mladih.

UČENIČKI PARLAMENT - zakonom zagarantovano reprezentativno tijelo unutar škola, koje učenicima/cama omogućava demokratski način udruživanja radi zastupanja interesa svih učenika u školi, kao i učešće učenika u donošenju odluka koje se njih neposredno tiču.

VOLONTER/KA - dobrovoljno i besplatno obavlja volonterski rad, sa ciljem ličnog razvoja i sticanjem znanja i vještina prilikom obavljanja aktivnosti koje su za korist drugog pojedinca ili opštu dobrobit društva.

VOLONTERSKA KNJIŽICA - dokument koji propisuje državni organ, a izdaje organ lokalne samouprave i u koju organizator volonterskog rada upisuje podatke o vremenu pružanja volonterske usluge, vrsti volonterskog rada i obuci koju je volonter/ka stekao tokom trajanja volonterskog rada.

VOLONTIRANJE - dobrovoljno i besplatno ulaganje vremena, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti u korist drugog lica ili za opštu dobrobit društva.

VRŠNJAČKA EDUKACIJA - proces u kojem motivisane i obučene mlade osobe organizuju različite aktivnosti omladinskog rada i neformalnog obrazovanja sa svojim vršnjacima/kinjama. Na taj način mladi stiču znanja, stavove, i vrijednosti, motivaciju i vještine koje će ih osnažiti da poboljšaju kvalitet sopstvenog života i da budu odgovorni kako prema sebi tako i prema svojoj okolini.

VRŠNJAČKI EDUKATOR/KA - osoba koji posjeduje vještine neophodne za planiranje i izvođenje vršnjačke edukacije. Treniran/a je da primjenjuje pedagoške principe u radu s vršnjacima i posjeduje kompleksne informacije i tehnike ključne za edukaciju vršnjaka, koristeći prijateljski pristup i vještine vršnjačke edukacije.

ZAKON O VOLONTERSKOM RADU - dokument kojim se uređuju osnovni pojmovi u vezi sa volontiranjem, načela volonterskog rada, ugovor o volontiranju, prava i obaveze volontera i organizatora volonterskog rada i nadzor nad primjenom ovog zakona.

ZAKON O MLADIMA - dokument kojim se uređuje način utvrđivanja i sprovođenja omladinske politike, kao i mjere i aktivnosti koje se preduzimaju u cilju unaprijeđenja društvenog položaja mladih i stvaranja uslova za ostvarivanje potreba mladih, u svim oblastima od interesa za mlade.

ZAPOŠLJIVOST - stalna konkurentnost pojedinca na tržištu rada, s obzirom na potrebna znanja, vještine i sposobnosti koje su potrebne, odnosno potreba da se stalno zaposlenje zamijeni stalnim razvojem najnovijih znanja i vještina koje tržište rada zahtijeva. Zapošljivost predstavlja i povećanu spremnost i relativnu šansu pojedinca da dobije i zadrži različite vrste zaposlenja, i zavisi od dvije dimenzije - spoljašnjih uslova u vidu tržišta rada i ličnih karakteristika u vidu kompetencija.

MR E ŽA ZA ML A DE CR NE G OR E

Mrežu za mlade Crne Gore (MMCG) osnovalo je 35 omladinskih organizacija, organizacija koje rade sa i za mlade, kao i savezi i unije mladih. Mreža trenutno broji 44 punopravne i dvije pridružene organizacije članice.

Misija MMCG je da zastupa prava i interese mladih, kreira i zagovara rješenja za systemske izazove, povezuje akttere omladinske politike i jača kapacitete članica.

Vizija MMCG je društvo u kojem su mladi aktivni i odgovorni u donošenju i sprovođenju odluka.

Ciljevi MMCG su: podsticanje i afirmacija mladih kao aktivnih građana, motivisanih za proaktivno učešće u procesima donošenja odluka, u razvoju zajednice i kreiranju i sprovođenju politika; omogućavanje uslova za uspostavljanje saradnje sa mladima u zemlji i inostranstvu, putem razmjene iskustava i umrežavanjem, te saradnjom na projektima i programima; podizanje kvaliteta života mladih i stvaranje podsticajnog okruženja za rast, razvoj i aktivno učešće kroz javno zagovaranje i zastupanje interesa mladih; podizanje nivoa informisanosti mladih u različitim društvenim sferama, kao i unapređenje jednakosti, pravičnog tretmana mladih, tolerancije i demokratske kulture kod mladih i među mladima; učešće u uspostavljanju efikasnog normativnog i institucionalnog okvira za sprovođenje omladinske politike, kroz praćenje rada lokalnih i državnih institucija koje djeluju u oblasti omladinske politike, kao i kroz ostvarivanje partnerstava sa resornim institucijama; unapređenje systemske brige o mladima za sve prioritetne oblasti za razvoj mladih, a posebno: unapređenja formalnog i neformalnog obrazovanja, zapošljivosti i zapošljavanja mladih, bezbjednosti mladih, zdravlja mladih, uloge mladih u održivom razvoju i zaštiti životne sredine, unapređivanja kulturnih sadržaja za mlade i kulture mladih, mobilnosti mladih, kvalitetnog provođenja slobodnog vremena, i drugih oblasti; podsticanje i unapređenje systemskih okvira za prepoznavanje volonterizma, kao kategorije od posebnog značaja i promocija volonterske kulture; doprinos razvoju globalnog obrazovanja i aktivnog građanstva.

Vrijednosti MMCG-a su: uvažavanje ljudskih prava i osnovnih sloboda svih mladih bez obzira na individualna svojstva i različitosti, kao što su: pol, etnička i nacionalna pripadnost, religijsko i političko opredjeljenje, invaliditet, seksualna orijentacija, rodni identitet, društveni

status, obrazovanje i dr; demokratija i aktivno učešće mladih, uz posvećenost, entuzijazam i volontersko učešće; otvorenost članica za inicijative i proaktivno djelovanje; cjeloživotno učenje kroz afirmaciju sticanja znanja, prenošenje stečenih znanja i iskustava u cilju razvoja kapaciteta organizacija članica i njihovih aktivista/kinja; ravnopravnost organizacija članica i njihovih aktivista/kinja kroz poštovanje osnovnih principa različitosti, individualne slobode mišljenja i izražavanja stavova; otvorenost i transparentno djelovanje prema članstvu i javnosti; odgovornost organizacija članica prema mladima, donatorima i drugim saradnicima uključujući i institucije; saradnja u donošenju odluka koje se tiču mladih i u skladu s tim zalaganje za međusektorska partnerstva i saradnju, uključujući i aktivno učešće u procesima planiranja, pripreme i sprovođenja javnih politika kako bi se obezbijedio uticaj mladih i zastupali njihovi interesi na najvišim nivoima.

Više informacija o Mreži:

I ZV O RI

Kako bismo na što bolji način objasnili pojmove koje najčešće koristimo u omladinskoj politici, koristili smo se različitim izvorima:

Pravni okvir i publikacije:

- Ustav Crne Gore
- Zakon o mladima
- Zakon o Nvo
- Nacionalna strategija za mlade 2017-2021
- Smjernice za otvaranje omladinskih klubova i omladinskih centara

Internet izvori:

- <https://www.gov.me/>
- <https://www.coe.int>
- <https://www.youthforum.org/>
- <https://www.omladinskakartica.me>
- <https://www.razvoj-karijere.com/>
- <http://www.europasscrnagora.me/>
- <https://mngcentar.com/>
- <https://www.mmcg.me>
- <https://javnepolitike.me/>
- <https://www.eu.me/>
- <https://www.zzzcg.me>
- <https://socijalnopreduzetnistvo.net/>
- <http://www.spucg.ucg.ac.me/>
- <https://www.euuprava.me>
- <https://www.eeas.europa.eu/>
- <https://www.rycowb.org/>
- <https://koms.rs/national-youth-council-of-serbia/>

The background is a deep blue gradient with several large, overlapping, organic shapes in lighter blue and cyan. There are also several spheres of varying sizes, some with a gradient, scattered across the composition. The overall aesthetic is modern and clean.

Vrijeme je za mlade!